

Крикун Віталій Вадимович,
здобувач ступеня доктора філософії;
ПВНЗ «Європейський університет»

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: ПРІОРИТЕТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Розвиток інноваційного підприємництва країни перебуває на низькому рівні та до сих пір немає працюючого механізму інноваційного розвитку підприємництва країни [1].

Після підписання асоціації з ЄС український уряд схвалив велику кількість постанов та державних програм, які повинні активізувати інноваційну діяльність підприємств країни, проте більшість з них так і не було реалізовано. Багатьма відомими вченими давно було доведено, що без інноваційної орієнтації державної політики та без підвищення інноваційної активності підприємств не можна досягнути підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємств [2; 3; 4; 5; 6].

Дослідженням інноваційної діяльності підприємств України як головного чинника підвищення рівня конкурентоспроможності на міжнародних ринках, з точки зору активізації інноваційної діяльності регіонів України, визначенню проблем та перспектив розвитку присвячені праці цілої плеяди науковців, зокрема І.Г. Яненкова [7], В.Г. Андрєєва [8], О.Г. Демченко [9], В.В. Джеджула [10], О.В. Левківський [11].

Згідно прогнозів фахівців, науково-технічний прогрес як джерело економічного зростання в найближчому майбутньому забезпечуватиме до 90% реального збільшення виробництва [12, с. 89].

Аналізування рейтингу України за рівнем інноваційної спроможності за такими індексами: ГП, ГІСК, ГІКТ, ЗП за 2015-2023 рр. свідчить про те, держава посідає досить посередні місця, проте останні роки можемо побачити ріст позицій в багатьох рейтингах, проте початок бойових дій в країні дещо вплинув на місце нашої держави в рейтингах, так в рейтингу ГП у 2021 році Україна посідала 49 місце (потрапивши в топ 50 із 180 країн світу), у 2022 році – 57 місце, а у 2023 році – 55 місце. Україна має значний інноваційний потенціал, що підтверджується даними рейтингів (рис. 1), що є фундаментом конкурентоспроможності державної науково-інноваційної сфери.

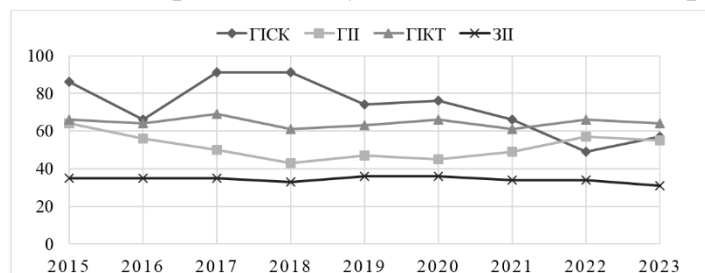

Рис. 1. Рейтинги України за індексами інноваційної спроможності
Джерело: [13]

Проте у науково-технологічній сфері Україна має значну кількість невирішених проблем, поглиблення яких спричинене:

- відсутністю ефективного механізму впровадження інновацій в сфері економічної діяльності з подальшою її комерціалізацією;
- незначним за обсягом рівнем співробітництва між інноваційними підприємствами та науково-дослідними установами;
- використанням на недостатньо високому рівні можливостей, які дає Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, зокрема щодо науково-технологічного співробітництва, розвитку підприємництва та промисловості [13].

Питома вага витрат за напрямками інновацій за 2020 рік має наступну структуру: на дослідження і розробки – 26,3 % (у 2016 – 10,6 %), на придбання інших зовнішніх знань – 0,4 % (у 2016 – 0,3 %), на машини і обладнання – 68,1 % (у 2016 – 85,4 %), на інші витрати – 5,2 % (2016 – 3,8 %). Порівнюючи з 2016 роком, змінився розподіл витрат за напрямками інновацій, в 2,5 рази збільшилася питома вага витрат на дослідження і розробки, така зміна є сприятливою, і буде доцільною, якщо разом з цим збільшиться обсяг фінансування інноваційної діяльності [14].

Таблиця 1

**Джерела фінансування інноваційної діяльності
промислових підприємств**

Роки	Джерела фінансування			
	власні кошти підприємств, млн грн	кошти державного бюджету, млн грн	кошти інвесторів-нерезидентів, млн грн	кошти інших джерел, млн грн
2015	13427,0	55,1	58,6	273,0
2016	22036,0	179,0	23,4	991,1
2017	7704,1	227,3	107,8	1078,3
2018	10742,0	639,1	107,0	692,0
2019	12474,9	556,5	42,5	1147,0
2020	12297,7	279,5	125,3	1704,2

Найбільше витрат на інноваційну діяльність промислових підприємств підприємства здійснюють за власний рахунок. Так із витрачених 14406,7 млн грн за 2020 рік частка власних коштів підприємств становить 85% (12297,7 млн грн). Частка ж коштів із державного бюджету становить лише 2% (279,5 млн грн), що є дуже малим показником для переходу підприємств до інноваційної діяльності.

Загалом слід зазначити, що рівень інноваційного розвитку України не у повній мірі відповідає вимогам та євроінтеграційним пріоритетам. Основними причинами поточного стану інноваційного розвитку українських підприємств є: відсутність заохочень в суб'єктів господарств до здійснення інновацій, брак коштів, відсутня підтримка з боку держави та інвестиції з боку зарубіжних інвесторів, недосконале законодавство щодо питань інноваційного розвитку країни. Розвиток освіти і науки має стати необхідним фундаментом задля

втілення інноваційних ідей та розробок. Заходи впровадження державної інноваційної політики повинні включати програми та проекти, спрямовані на розвиток конкурентоспроможних і пріоритетних виробництв через залучення приватних інституційних інвесторів, таких як комерційні банки та інвестиційні фонди, для підтримки інновацій та механізми економічного стимулювання інноваційного розвитку підприємницької діяльності [1].

Список використаних джерел

1. Крикун В. В. Інноваційний розвиток України: основні пріоритети та перспективи. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. (10). URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13896011>
2. Геєць В., Семиноженко В. Інноваційні перспективи України : монографія. Харків : Константа, 2006. 272 с.
3. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів". Official website of the Parliament of Ukraine. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/en/2632-17/> (дата звернення: 25.09.2024).
4. Бондаренко Н. Напрями підвищення інноваційної активності промислових підприємств. Донбас-2020: перспективи розвитку очима молодих вчених : Матеріали V наук.-практ. конф., м. Донецьк, 25–27 трав. 2010 р. С. 973.
5. Ілляшенко С., Біловодська О. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств : монографія. Суми : Унів. кн., 2010. 281 с.
6. Гальчинський А.С., Геєць В.М., Кінах А.К., Семиноженко В.П. Інноваційна стратегія українських реформ: монографія. Київ : Вища школа, 2002. 372 с.
7. Яненко І. Г., Позур С. С., Катаєва О. А. Інноваційна діяльність промислових підприємств України: стан та перспективи розвитку. *Наукові праці. Економіка*. 2016. Т. 285, № 273. С. 89–94.
8. Андрєєва В. Г., Сосновська О. О. Оцінка сучасного стану інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств реального сектора економіки України. *Проблеми економіки*. 2016. № 1. С. 68–74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2016_1_9
9. Демченко О., Бутівчак К. Сучасний стан інноваційної діяльності в Україні та шляхи її вдосконалення. *Молодий вчений*. № 12. С. 12–14.
10. Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю., Цвик О. Г. Інноваційна діяльність як чинник конкурентоспроможності підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 4. С. 5–8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2017_4_3.
11. Левківський О. В. Міжнародні індикатори оцінки інноваційного потенціалу України та його реалізації. *Інтелект XXI*. 2017. № 4. С. 78–82.
12. *Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 22–24 верес. 2022 р.

13. Global Innovation Index 2023. WIPO - World Intellectual Property Organization. URL: <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4680> (date of access: 25.09.2024).

14. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 14.09.2024).

*Кузнецова Світлана Олександрівна,
доцент кафедри обліку і фінансів;
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»*

ТЕОРЕТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ НА РИНКАХ КАПІТАЛУ

Фінансові інструменти є ключовими елементами ринків капіталу, відіграючи центральну роль у забезпеченні ефективності функціонування економіки. Вони забезпечують можливість перерозподілу капіталу між учасниками ринку, дозволяють хеджувати ризики, отримувати прибутки та реалізовувати інвестиційні стратегії. У сучасних умовах глобалізації економічних процесів та швидкої інтеграції фінансових ринків розуміння основних теоретичних засад формування та використання фінансових інструментів є надзвичайно важливим для ефективного управління активами і ризиками.

Фінансові інструменти можна визначити як договори або угоди, які створюють фінансові активи у одного суб'єкта та фінансові зобов'язання у іншого. До основних видів фінансових інструментів відносять акції, облігації, похідні цінні папери (деривативи), банківські депозити та кредити, валютні інструменти тощо.

Фінансові інструменти можуть бути поділені на кілька категорій:

- ✓ Первинні інструменти – це акції, облігації та інші традиційні цінні папери, які відображають відносини між емітентом та інвестором.
- ✓ Похідні інструменти – деривативи, які включають ф'ючерси, опціони, свопи. Вони базуються на вартості первинних активів і використовуються для хеджування ризиків або спекуляцій.
- ✓ Гібридні інструменти – поєднують риси як первинних, так і похідних інструментів. Наприклад, конвертовані облігації або структуровані продукти.

Фінансові інструменти виконують такі основні функції:

1. Фінансові інструменти дозволяють компаніям залучати необхідні фінансові ресурси для інвестиційних проектів.